

Konferenca zahteva zavarovanje in zvezno pomoč

Vsi govorniki na konferenci o brezposelnosti edini, da je situacija v Illinoisu obupna. Državna in federalna vlada mora priskočiti na pomoč

Chicago. — Takošnja vladna pomoč je absolutno potrebna za podpiranje bednih brezposelnih v tej državi in predvsem v Chicagu, ako se hoče preprečiti daljše posledice. To je bilo mnenje vseh govornikov, ki so nastopili na državni konferenci o brezposelnosti, ki se je vršila te dni v Congres hotelu pod vodstvom Chicago Workers' Committee on Unemployment.

Načelnik državnega statističnega departmanta je poročal, da je v državi nad 1.100.000 brezposelnih, od teh krog 650.000 v Chicagu. Zastopniki iz raznih mest pa so poročali o desperatni situaciji, kateri niso privatne in obšinske milošinske organizacije zdaleka kos.

Najbolj kritična je situacija v Chicagu. Od 10-milijondolarskega fonda, v katerega so poveli prišlevali delavci — 80% —, je že nad polovico potrošenega, po izjavi načelnika Jewish Charity asociacije. Sklad bo popolnoma porabljen do sredi februarja. Ako med tem časom ne pride pomoč od državne ali federalne vlade, bo nad tristo tisoč oseb, ki sedaj prejemajo pičlo podporo, prepuščenih samim sebi. Ni potrebna bujna domišljija v svrhu predstavljanja posledic, ki bi nastale.

Kljub temu, da je sedanja podpora, katero prejemajo brezposelni delavci, izredno nizka, bodo milošinske organizacije potrebovale nadaljnjih \$27.500.000 do prihodnjih jeseni za vzdrževanje pomožnega dela. To vsoto je določil državni statističar kot minimum.

Illinoiske rudarje je na konferenci zastopal John Walker. Krizo so po njegovem mnenju povzročili velebanjari, ker so forsirali deflacijo in katero skušajo izvesti do skrajnosti za vsako ceno. Podjetniki, ki bi v tej kaotični situaciji skušali skrajšati delovnik in držati delavski standard na višji stopnji, bi se radi konkurence in zvišanja obratovalnih stroškov kmalu znašel med brezposelnimi. Potrebna je federalna akcija in predvsem pa zavarovanje proti brezposelnosti in za starost. Walker je močno kritiziral privatno milošino, ker človeka ponižuje na stališče berača.

Profesor Douglas je orisal načrt za brezposelnostno zavarovanje, ki naj bi nadomestilo privatno milošino in ohranilo nakupovalno moč delavstva na neki stopnji. Po njegovem mnenju naj bi prispevali v fond delavci in delodajalci, prvi na primer 1% od zaslužka, drugi pa 2% od izplačane meze. Podpora naj bi trajala okrog 20 tednov na leto, dodatno naj bi pa še država ustanovila poseben fond za podpiranje tistih, katerim bi pošla podpora iz rednega zavarovalnega sklada. V ta fond naj bi prispevala tudi federalna vlada, država pa naj bi v to svrhu obdavčila bogatine.

Na zadnji seji je govoril tudi Norman Thomas o potrebi kongresne akcije. On je zahteval od kongresa, naj takoj določi pol milijarde dolarjev za direktno podporo, pet milijard pa za javna dela. Pri javnih delih naj bi se v prvi vrsti vpogledovalo gradnjo delavskih stanovanj, ker to je bolj potrebno kot pa fine ceste za avtomobile in mostovi. Slumski distrikti po velikih mestih so arotati za Ameriko, brez vladne akcije in velike subvencije pa niso plačani delavci ne morejo nikdar priti do primernih stanovanj.

Chicago Workers' Committee bo takoj prišel z javnimi zahtevami za pomoč brezposelnih v raznih de-

Svoboda tiska pred prizivnim sodiščem

Sodišče bo odločilo, da li je imel sodnik, ki predseduje obravnavi proti rudarju, pravico izključiti poročevalca iz sodne dvorane

Mount Sterlings, Ky., 6. jan. — Državno apelatno sodišče je prevzelo zadevo svobode tiska v zvezi z izključitvijo poročevalca lista "Knoxville News Sentinel" iz sodne dvorane, ker je ta list v uredniškem članku kritiziral postopanje sodnika Henry R. Prewitta, ki predseduje obravnavi proti William Hightowerju, predsedniku krajevne unije UMWA. Apelatno sodišče bo otvorilo zaslišanje o prizivu prihodnji torek v Frankfortu.

Zadeva je velike važnosti, ker involvira vprašanja svobode tiska. Prizivno sodišče bo moralo odločiti, da li sme sodnik izključiti poročevalca lista, ki kritizira postopanje sodnika, od obravnave.

Scipps-Howardovo časopisje smatra, da je zadeva fundamentalnega pomena, za to je najela odvetniško firmo iz Clevelanda, kateri načeluje bivši vojni tajnik Newton D. Baker, da jo zastopa na prizivnem sodišču. Pričakuje se, da bo Baker sodeloval pri argumentiranju pred sodiščem.

V prizivu je rečeno, da je sodnik kršil točke državne kakor tudi federalne ustave, ker je izključil poročevalca Scipps-Howardovega lista od obravnave. Vsi listi imajo pravico do poročevalcev na obravnavi, in če kateri napačno poroča ali obrekuje sodišče, se ga lahko obtoži v smislu zakonov.

Proces proti Hightowerju se je včeraj nadaljeval. Zaslišanih je bilo večje število prič, ki so opisovale dogodke v zvezi z bitko s kompanijskimi policaji in deputiji v Ewartu, ki je zahtevala troje človeških življenj.

Sodnik Prewitt, ki je bil obveščen, da je list "Knoxville News Sentinel" vložil priziv na apelatno sodišče, je poslal takoj svoja dva sinova, oba odvetnika, v Frankfort, da ga zastopata na zaslišanju.

Kompeticija med parobrodni družbami

New York. — Kompeticija med paroplovnimi družbami, ki operirajo promet na Atlantiku, postaja čedalje oostrejša. Najmodernejši parniki poberejo smetano, drugim pa ostajajo drobne tline. To je deloma vzrok, da nekatere družbe uničujejo parnike, ki ne prinašajo dobička. Parnik "Europa" North German Lloydja je zgorel v Hamburgu, prav tako "Paris", last Francoske linije in "Segovia", last ameriške družbe United Mail. Destrutivni požari na parnikih v raznih pristaniščih so postali že nekaj običajnega.

Rudar pridržan za deportacijo

Pittsburgh, Pa. — Mike Mare, ki je bil aretiran 22. julija, ker je vodil pohod rudarjev v Wellburg, W. Va., je bil pripravljen v tujakšno okrajno jetnišnico, imigracijski uradniki pa so podvzeli akcijo, da se ga deportira. Prvotno je bil Mare obtožen kršenja protipuntarskega zakona, toda porota se ni mogla zediniti na pravorek, narkar je bil pridržan za deportacijo.

Samomor poljskega poslanca

Varšava, 6. jan. — Thaddeus Warynski, poslanec in član vladne stranke, se je včeraj obesil. Warynski je vedno podpiral politiko Pilsudskija in je zadnje čase agitiral, naj zbornica dovolji večjo oblast diktatorju.

lih mesta z namenom, da bo z razgaljanjem bede prisilil oblast na akcijo.

Rudarska stavka v Kentuckyju

Unija trdi, da se je krog štiri tisoč rudarjev odzvalo pozivu na stavko

Harlan, Ky. — (FP) — Medtem, ko lastniki premogovnikov trdijo, da je le malo število rudarjev pustilo delo prvi dan, poudarja National Miners unija, levčarska organizacija, da se je pozivu odzvalo več kot štiri tisoč rudarjev. Unija v svoji izjavi trdi, da bo obrat popolnoma ustavljen v prihodnjih par dneh, ker se število stavarjev množi. Stavkovna straža tristo mož, žen in otrok je pregovorila 1500 rudarjev v Gatiffu, da so se pridružili stavkarjem. Obrat v 28 manjših premogovnikih je popolnoma ustavljen. Stavkovne straže piketirajo sedaj premogovnike Kentucky King Coal Co.

Black Mountain Coal korporacija poroča, da se njeni rudarji niso pridružili stavkarjem. Njena lastnina je protektrirana z injunkcijo, ki preprečuje enajskim rudarjem vstop v njene naselbine. Druge družbe, ki operirajo 24 premogovnikov v okraju Harlan, poročajo, da samo 30 rudarjev ni prišlo na delo prvi dan po proglašenju stavke.

Unija je vseeno zadovoljna z odzivom na njen poziv na stavko. Prepričana je, da bo obrat ustavljen tudi v drugih premogovnikih v prihodnjih dneh, ker so stavkovne straže stalno na delu. Stavkarji nagovarjajo rudarje, naj se jim pridružijo, ker nimajo ničesar izgubiti, toda njihov boj proti operatorjem bodo podpirale vse delavske organizacije.

Demonstracije proti aretaciji organizatorjev

Pineville, Ky., 6. jan. — Krog 1.500 rudarjev se je včeraj zbral pred tujakšnim sodiščem in protestiralo proti aretaciji devetih organizatorjev National Miners unije. Organizatorji so bili aretirani na obtožbo kršitve zakona proti kriminalnemu sindikalizmu potem, ko so avtoritete uprizorile naval na glavni stan unije ter zaplenile radikalne tiskovine, ki so jih našle v uradu.

Doznalo se je tudi, da Julia Parker, ki je bila aretirana v ponedeljek, je bila že prej obtožena kršitve omenjenega zakona. Ona se je mudila na tujakšnjem premogovnem polju z Dreiserjevo grupo, ki je pred tedni uvedla preiskavo razmer med rudarji.

Sovjeti paktirajo z Rumunijo

Bukarešta, 6. jan. — Tu poročajo, da se Sovjetska unija pogaja z rumunsko vlado za neagresivni pakt, v katerem se odreče pravice do Besarabije.

Homatije na Portugalskem

Lisbona, 6. jan. — Dvesto oseb je bilo aretiranih in velika zaloga bomb, pušk in revolverjev zaseženih v novem rebelnem gibanju v Oportu.

ANGLIJA ZATIRA REVOLTO V INDIJI

Nadaljnje aretacije voditeljev. Gandijeva stranka razglasila za nepostavno. Postritev bojkota angleškega blaga

Bombaj, Indija, 6. jan. — Britske avtoritete so aretirale 40 voditeljev nacionalističnega gibanja, med njimi devet žensk, in izdale dovoljenja za nadaljnje aretacije.

Vsi aretiranci so bili odvedeni v jetnišnico v Byculi, kjer bodo čakali na obravnavo. Gornja proti vsem, ki se upirajo britskim avtoritetam in kršijo navedbe, ki so bile izdane proti nacionalistom, je v polnem zamahu.

Vithalbhai Patel, bivši predsednik indijske legislature in brat Vallabhaja Patela od vseindijskega nacionalističnega kongresa, je bil tudi aretiran poleg drugih vplivnih voditeljev. Angleške avtoritete so zasedle glavni stan vaeindijskega kongresa, potegnile s poslupja nacionalistično zastavo in razbesile angleško.

Vlada je že prej razglasila Gandijevu stranko za nepostavno, prepovedala vse prispevke v njene sklade ter demonstracije in mirno piketiranje.

Najhujša napetost prevladuje v Bombaju, Kalkuti, New Delhiju, Ajmeru in Rajputanu. Samo v Kalkuti so britske avtoritete razpusile 45 organizacij.

Medtem, ko vlada mobilizira svoje sile, da zatira nacionalistično gibanje, so Gandijevi pristali aktivni v kampanji za bojkotiranje angleškega blaga. Gandi je iz ječe v Pooni izdal apel, v katerem urgira kristjane, naj se pridružijo bojkotiranju britskih produktov.

Zadruga izprla unijake delavce

New York. — Cooperative Trading Assn., ki lastuje večje število pekarn, mesnic in grocerij v New Yorku, je odklonila zahteve Bakery & Confectionery Workers unije in izprla pekarske delavce. Izjavila je, da bo operirala svoja podjetja na svoj način.

Odlog zadruga je izzval številne komentarje med zadrugnimi in delavskimi krogi, zlasti ko se je zvedelo, da se bo zadruga obrnila na sodišče, da dobi prepoved proti piketiranju njenih pekarn.

Mehiški kmetje zažgali cerkev

Mexico City. — Oboroženi kmetje so 5. t. m. napadli in zažgali katoliško cerkev v San Miguel Del Montu blizu Morelije.

14 rudarjev ubitih v Nemčiji

Beuthen, Gornja Slezijska, 6. jan. — Eksplozija plina v tujakšnem premogovniku je včeraj ubila 14 rudarjev.

Statistika o ropih v Chicagu

Plen, ki so ga odnesli roparji in tatovi, znaša več kot šest milijonov dolarjev

Chicago, 6. jan. — Policijski komisar Allman je včeraj objavil statistiko o ropih in tatvilih, ki so bile v prejšnjem letu izvršene v Chicagu. Statistika-pokazuje, da so roparji in tatovi odnesli v blagu in denarju \$6.444.517.

Tatvina blaga predstavlja vrednost \$3.917.594, vlomilec in roparji pa so obrali Čikačane za \$2.526.923.

Številke, ki so bile objavljene, kažejo na prvi pogled, da je bilo v prejšnjem letu izvršenih več tatvin, vlomov in ropov kot l. 1930. To pa po izjavi policijskega komisarja ni res, kajti lani je policija vodila natančno statistiko o plenu, ki so ga odnesli sločinci, dočim je bil v prejšnjih letih ta seznam nepopoln in površen.

Tokio poslal nov ultimatum kitajskemu generalu

Japonska zahteva umik čet v severno Kitajsko

Tientsin, 6. jan. — Maršal Čang Hsueh-liang, odstavljivi guverner Mandžurije, ki je upošteval nasvet Lige narodov, naj se ne upira japonski armadi in tako izogne kitajsko-japonski vojni in si je s tem nakopal kritiko nankingške vlade, je prejel od Japonske nov ultimatum, v katerem zahteva umik njegovih čet v severno Kitajsko. Tokio je zagrosil z drastično akcijo, ako tega ne stori. Nankingška vlada dovoli maršala, da je njegova neodločnost glavni vzrok za japonsko okupacijo Mandžurije.

Japonska pojačuje svoje čete v Sanhwaikenu, kjer se pričena veliki zid, ki deli Mandžurijo od Kitajske. Japonsko vojaštvo, ki je pred par dnevi zasedlo Cincov, je pričelo prodirati proti mestu Lwančev, ob progi Pajping-Mukden železnice.

Japonske čete v Tientsinu so v zadnjih dneh imele več demonstracij v kitajskem distriktu. Situacija v tem mestu je sicer na videz mirna, toda pričakuje se komplikacij, ker japonske vojaške avtoritete izjavljajo in provocirajo kitajske prebivalce. General Kašii, poveljnik japonskih čet, je obvestil kitajske avtoritete, da bo organiziral velikansko paradno svojega vojaštva 8. januarja. To je datum, ko poteče ultimatum, ki je bil poslan maršalu Hsueh-liangu in v katerem je rečeno, da se mora do tega dne umakniti v severno Kitajsko.

Tož cerkev, ker mu je odvzela ženo

Charmersburg, Pa. — Adin S. Shank toži tujakšno menonitsko cerkev za \$200.000 odškodnine, ker mu je odtujila ženo, da ga je zapustila.

Stimson noče sprejeti japonskega zagovora

Nemčija bi rada odgodila plačevanje obveznosti

Vlada poziva poslanike v Berlin; išče ugodnejše pogoje

Berlin, 6. jan. — Nemški poslaniki in drugi diplomati v Rimu, Parizu, Londonu in Moskvi so bili pozvani domov. Nekateri so že prispele, druge pa se pričakuje v prihodnjih 24 urah. Vlada izjavlja, da je pozvala diplomate v Berlin, da pomagajo bankirjem tujih držav in vladi pri razgovorih za dosego kompromisa pri načrtih glede plačevanja nemških obveznosti, kakor tudi pri pripravah za reparacijsko in razorožitveno konferenco.

Svetovni bankirji akuaajo pregovorit Nemčijo, da bi sprejela provizorijni načrt, ki previduje podaljšanje kratkoročnih kreditov za eno leto, obratno pa bi morala Nemčija pristati na nekatere koncesije.

Kancelar Brüning se ne strinja s tem načrtom in to je varok, da je pozval poslanike v Berlin, da jih instruirajo glede pogajanj z zastopniki drugih držav v svrhu, da dobi Nemčija ugodnejše pogoje pri plačevanju svojih obveznosti.

Kancelar in člani njegovega kabineta se pripravljajo na kampanjo, katere namen je takojšnja odgoditev plačevanja reparacij. Kot glavni argument v kampanji vlada navaja številke Ameriškega ekonomskega inštituta, ki so nize kot njeni lastni pregledni voči, ki jih je izplačala v reparacijskih plačilih v denarju in blagu.

Številke Ameriškega inštituta kažejo, da je Nemčija za plačila več kot deset milijard dolarjev v reparacijah. Od te vsote je Francija prejela \$5.000.000.000.

London, 6. jan. — Philippe Berthelot, zastopnik francoskega zunanjega urada, se je danes vrnil v Pariz, ne da bi kaj dosegel na konferenci s britskimi politiki. Stališče Velike Britanije glede triletnega moratorija nemških reparacij se razlikuje od francoskega. Sprvega je bila Francija naklonjena temu načrtu, toda pozneje je revidirala svoje stališče.

Zvedelo se je tudi, da Francija odprto zahteva ertanje dogovov v Združenih državah, dočim Britanija želi vzdržati mnenje, da je pripravljena poravnati svoje obveznosti v Ameriki pozneje, ko se izveče iz krize.

Važna zmaga organiziranih godbenikov

Prinesla jim je krajši delovnik in druge ugodnosti

Chicago. — (FP) — Čikaška federacija godbenikov je izvajala večjo bitko, ki ji je prinesla šestdnevni delovni teden in njenim članom, kateri igrajo na radiopostajah, niso bile plačane prav nič znižane. Grožnja s stavko je bila učinkovita.

V smislu določb novega dogovora bo mnogo brezposelnih godbenikov dobilo delo. Do sedaj so godbeniki, člani orkestro, ki igrajo na radiopostajah, delali sedem dni v tednu in pet ur na dan, vnaprej pa bodo le šest dni v tednu, kar pomeni, da bo morala vsaka postaja uposliti 15 godbenikov, ki tvorijo orkester, več na teden.

Dejstvo, da čikaški delavstvo lastuje svojo postajo, je veliko pripomoglo k uspehu. Postaja WCFL je bila pripravljena poslati programe skozi zrak v slučaju stavke, ukjučivši godbe vseh glavnih orkestro. Ta odlok postaje se smatra za močsterko potezo, ker je največ pripomogel k zmagi godbenikov.

Državni departament pričakuje nadaljnjih informacij v zvezi s napadom na ameriškega konzula v Mukden. Intervencija v mandžursko situacijo ni izključena

Washington, D. C., 6. jan. — Akcija državnega tajnika Stimsona, ki je odklonil sprejetje formalne opravičbe, katero je v imenu japonske vlade ponudil japonski poslanik v Washingtonu Katsuji Debuchi, pokazuje, da ameriška vlada resno gleda na mednarodno situacijo, katero je izzval napad na ameriškega konzula Culver B. Chamberlaina v Mukden.

Izjava japonske vlade, v kateri izraža obžalovanje radi napada na Chamberlaina, je bila sprejeta v japonskem poslanstvu potem, ko je državni departament objavil oster protest. Poslanik Debuchi je takoj odhitel v urad državnega departmanta. Tam je ostal manj časa kot je njegova navada.

Ko je poslanik odhajal iz urada, je izjavil, da je takoj, ko je prejel instrukcije od svoje vlade obvestil Stimsona, da Tokio globoko obžaluje incident v Mukden.

Stimson je izjavil, da ga veseli, ker je japonska vlada tako hitro poslala opravičbo, toda postavil je, da je ne more sprejeti, dokler ne dobi podrobnejših informacij iz Mukdena v zvezi s napadom na ameriškega konzula. Nekateri krogi trdijo, da Stimson ne bo sprejel opravičbe, dokler ne bodo vojaški, ki so izvršili napad, dobili zaslišeno kasa.

Časopisne vesti, da so se vojaški, ki so izvršili napad, vrnili v službo brez vsake kazni, so deloma odgovorne za odklonitev opravičbe. Kakšno zadostanje bo državni departament zahteval od Japonske, se sedaj še ne ve.

Možnost nadaljnje komplikacije situacije zavisi od stališča, ki ga bo zavzel vrhovno poveljstvo japonske armade v Mandžuriji. Japonska armada je takom svojih operacij v Mandžuriji večkrat pokazala neodvisnost od tokijske kontrole. Ako ne bodo militaristične avtoritete kaznovala vojakov, se bo situacija nevedno poostila.

V zvezi s strogim stališčem, katerega zastopa Stimson napram Japoniki radi napada na konzula, se domnava, da so v teku razgovori med Francijo in Združenimi državami ter Veliko Britanijo glede skupne akcije v mandžurski krizi. Prav lahko se zgodi, da bodo te države zahtevale od Japonske, da se drži pogodbe iz l. 1922, ki garantira teritorialno in administracijsko nedotakljivost Kitajske. Japonska ni še pojasnila svojih ciljev, ki jih zasleduje v Mandžuriji, in znaki kažejo, da velesile ne bodo dovolile Tokiju samovoljnega reševanja mandžurskega problema.

Spet eden demokrat izvoljen v kongres

Washington, D. C. — Demokratje v kongresu so v torek dobili nov mandat v New Hampshireu in zdaj imajo pet glasov večine. Novi demokrataki kongresnik je mokrak, ki je porasil suhega republikanca, je W. N. Rogers.

Malo vladne krize v Jugoslaviji

Belgrad, 6. jan. — Te dni je resignirala Živkovičeva vlada, narkar je bil general Živković ponovno imenovan za predsednika vlade. Nekaj manjših ministrov je bilo spremenjenih, drugače je ostalo pri starem.

Duhoven vodi brezposelne v Washington

Pittsburgh, Pa. — Več tisoč brezposelnih delavcev je 5. t. m. odpotovalo v avtih, truhih in deloma peš v Washington zahtevati dela. Njih vodja je rev. James R. Cox, katoliški duhoven.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO EN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena društva (vse Slovene) in Kanada: \$4.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Cincinatti: \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na inštrumentu \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincinatti \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cena glaslov po dogovoru. — Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2607-29 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Poročilo SHPD

Johnstown, Pa. — Slovensko hranilno in posojilno društvo v Franklin-Conemaughu, Pa., stopa z novim letom v sedemnajstletno dobo svojega obstanka. Plemenito delo, ki ga je izvršilo to društvo v tem času, je ogromno, napisati bi se dala cela knjiga, ki bi bila dragocene, podučilne vrednosti našemu ljudstvu, ki prebiva po naselbinah, kjer še nimajo enakih ustanov ali pa ako niso že člani takih gospodarskih organizacij.

Sistemi poslovanja takih ustanov so primeroma skoro vsi enaki, razlika pa je, kdo jih lastuje. Nekatera hranilna društva lastujejo večinoma posamezne družine in njih sorodniki, ki imajo monopol nad vsem premoženjem, poradi svetega profita, ne pa tako ustanove, ki jih lastuje delavstvo, odnosno delničarji, ki polagoma zbirajo od dolarja do dolarja, ki si ga odtrgajo od svojih ust, in potem take ustanove prihranijo nekaj, kar pride zelo prav v skrajni sili in potrebi, zlasti v časih kakor so sedanjí.

Sistem te ustanove je: delničarji potom glasovnic izvolijo v mesecu decembru vsakega leta iz svoje srede 15 direktorjev, izvoljeni direktorji pa izvolijo izmed sebe upravni odbor, to je pred., podpred., tajnika, zapisničarja in blaginjaka. Člani-delničarji volijo na podlagi števila svojih delnic in vsaka delnica šteje en glas. Na ta način je dana vsakemu prilika, da je voljen, ako je predlagan kandidat, katerih je trideset po številu; vsak izmed teh mora biti delničar predpisano dobo (3 leta) z ne manj kot 5 delnicami.

Iz poročila državnega izvedenca od State Banking Dept. iz Harrisburga, pod čigar strogo kontrolo so zlasti hranilna društva, ki vse poslovanje pregledajo dvakrat na leto, je razvidno, da je ta naša ustanova stoodstotno solventna, kljub sedanjí silni depresiji, ki je po večini zadela vse naše delničarje. To je gotovo vesel pojav za vse delničarje kakor tudi naše rojake. Res je, da so nekateri, ki so si nabavili posojila na svoja posestva, zaostali s svojimi vplačili, valed depresije, to pa še ne pomeni, da bo društvo propadlo, kakor so hoteli nekateri šepetati na uho gotovim delničarjem z namenom: uprizoriti naval za njih denar, kar pa se jim ni posrečilo. Ustanova je danes trdna kakor je bila in ko hitro se razmere izboljšajo, ima vse pogoje za še večjo porast, pred vsemi drugimi privatnimi denarnimi zavodi. Značilno je tudi to, da je v poročilu od Bldg. & Loan Association of Pa., da ni do sedaj v tej krizi v celí državi Pennsylvaniji niti eno samo hranilno in posojilno društvo prepadlo, medtem ko je že mnogo privatnih bank šlo po gobe. To so fakti in ti govore dovolj glasno, da taki zavodi bi morali imeti med delavstvom največ zaupanja.

Hranilno in posojilno društvo of Franklin-Cgh. uraduje v svojem lastnem poslopu (preje Conemaugh Deposit Bank). Uradne ure so od 9. zjutraj do 3. pop. vsak dan razen nedelj in postavnih praznikov. Ima tajnika stalno upošlelega. Premoženje te ustanove je nekaj nad \$300,000, ter ima dva oddelka, predplačilni in odplačilni. Denar posojuje le na prvo vknjižbo na posestva, kar se smatra kot najboljša garancija za najlanjanje ljudskega denarja. Druge špekulacije z denarjem so po državnem zakonu strogo prepovedane. (Iz celoletnega proračuna bo razvidna cela imovina. Bilanca izide v mesecu januarju.)

Za leto 1932 so bili izvoljeni sledeči direktorji: Anton Gabrenya, Frank Podboy, Andrew Vidrich, Martin Baretinčič, Joseph Turk, Martin Jager, John Brezovec, Frank Zalar, Frank Priestow, Frank Čuček, Frank Pavlovčič, John Lupek, Jakob Gabrenya, Louis Sterle in Jakob Puntar.

Izmed teh so odborniki: Andrew Vidrich, pred., Frank Priestow, podpred., Ant. Gabrenya, tajnik, Jos. Turk, zapisnikar, in Frank Podboy, blaginjak.

Direktorji aboruje vsak četrtilletek v mesecu ob 8. zvečer v uradni prostorih. Prihodnji občni zbor delničarjev se vrši dne

28. jan. zvečer, na katerega so vabljene vsi delničarji, kateri se zanimajo za napredek in korist te ustanove.

Želeč vsem delničarjem SHPD srečnejše leto 1932 in skorajnji povratek normalnih časov!

Andrew Vidrich.

O uprizoritvi "Lepe Vide"

Waukegan, Ill. — Ker ni bilo še ničesar poročanega o prireditvi dne 13. dec. o drami "Lepe Vida", katero je uprizoril izobraževalni dramski odsek SND za Čitalnico, hočem nekoliko opisati uspeh te prireditve. Udeležba je bila povoljna. Da so diletanti dobro izvajali svoje vloge, je bilo v dokaz, ker je občinstvo mirno sledilo igri in ko se je dvorana razsvetlila ob zaključku, se je opazilo marsikatero oko solzno. To je tudi dokaz, da so se navzoči vpogledali v resnično življenje tragedije. Seveda se pa tudi dobijo ljudje, da se takim tragedijam prav iz srca nasmejejo, kar naredi zelo slab vtis na ostale. Taki smešni izbruhi naj bi izstopali ob času priredbe. Ako se bodo študentski bolj poglobili v igro, bodo imeli večji užitek od priredbe.

V teh dveh naselbinah pogrešamo pravilne kritike o naših predstavah. Vidi se mi, da bi bilo koristno, da bi se pisale take kritike. Med nami imamo zmogljive ljudi, da bi od časa do časa kaj več prišlo v javnost. Prištevamo se tudi svobodno med one, ki delujejo za povzdigo naroda, saj so veliki dokazi za to.

Čutim dolžnost, da odkrito izrazim moje mnenje o diletanti, ki so nastopili v drami "Lepe Vida" 13. dec. Jack Novak ml., ki je nastopil v vlogi Kogojca, je izvršno rešil svojo težko nalogo. V začetku je bil malo pretih, kar pa je pozneje izboljšal. Bil je dober v kretnjah, posebno pohvalno je nastopil v zadnjem delanju, ki je zahtevalo od njega vloge toliko gorja: pokazati sovrastvo do žene, ki ga je zapustila, obenem se mu srce trga od bolesti ob pogledu na ženo, ki se je tako tragično pojavila ob njegovi strani. Vse to je Jack prav dobro rešil. On je še novinec na našem odru, saj v slov. igrah. Upati je, da ga bomo še večkrat videli v naših slovenskih igrah.

Mary Hrovatin, Kogojeva mati, je že stara igralka na naših odrih in je razumno, da je svojo vlogo perfektno rešila. Frances Hrovatin v vlogi Vide (hčerka Sodje), je imela najtežjo vlogo, ki jo je pa prav dobro rešila. Videlo se je, da se je pravilno pogledovala v to vlogo (tako veliko vlogo) in ako upoštevamo to, da je Frances tu rojena, se ji mora dati pripoznanje, da je to nalogo izvršno rešila.

Rudolf Skala, v vlogi Sodje, je izborno rešil to vlogo (kakor že marsikatero). Moral se je spremiti v bolehnega starčka, kakor tudi v ponosnega moža. Helen Jereb, ki je tudi že večkrat nastopila v raznih igrah, je dobro pogledila svojo vlogo, kot odgoviljasta Vide, Marjeta, Helen ima lep glas (sopran) in izvršno

govorja vlogam, ki zahtevajo petje. Anton Teršič, ki je izvajal vlogo Alberta, je precej dobro rešil vlogo, toda zdi se mi, da se ni zadosti poglobil v vlogo, kar naj v prihodnji skuša storiti.

Rozí Skala, v vlogi grofice Godolle, je bila pravi tip ponosne grofice, tako v kretnjah kot v ošabni govorici. Njena postava prav fino odgovarja takim vlogam. Mislim, da je s tem zadosti povedano. Martin Judnič, v vlogi Volpina, je tudi izvršno pogledil svojo vlogo kot ponosni služabnik grofice Godolle. Frank Pezdir, Stanovnik in Korenčan v vlogah mornarjev so dobro rešili svoje naloge. Da je pa v celoti igra tako dobro uspela, gre v obilici priznanje Frank Velkovrhu, ki je bil režiser te drame.

Po svoji sodbi sem se izrazila o tej drami, oziroma o tistih, ki so v njej nastopili. Rojakom in rojakinjam v teh dveh in drugih naselbinah, ki so se odzvali našemu vabilu, da je bila dvorana napolnjena, kar je dalo tudi igralcem več znanost do izvajanja svojih vlog, se pa v imenu Čitalnice SND toplo zahvaljujem za toliko udeležbo. Ne morem pa beležiti, da smo imeli finančni uspeh. Zadovoljiti smo hoteli mladino kakor tudi starejše, to je na isti večer. Ako hočemo obdržati mladino vsaj ob naših prireditvah v našem krogu, jim moramo dati kar jim ugaja. Torej te krizi ne moremo dosti pričakovati z enakimi prireditvami finančnega uspeha, pač pa treba je vseeno življenja in razvedrila.

Poročala sem že, da je Čitalnica Čitalnice določila vsoto \$50 za nove knjige, katere so se že nabavile in nekaj knjig je še v vezbi in jih v kratkem dobimo (ako niso že tu, da mi ni znano). Vabim vse, ki se količkaj zanimajo za čitanje, da pristopite v naš krog ali pa pridete po knjige v čitalnico, ki je odprta za odhajanje knjig ob torkih od 7. do 9. zvečer.

Na letni seji 12. dec. je bil izvoljen sledeči odbor, ki bo vodil posle Čitalnice: Frances Velkovrh, pred., Jack Measec, podpredsednik, Anna Mahnič, tajnica (824 Helmholz ave.), Paul Pekalji, blag., Helen Jereb, zapis.; Anton Tursič, Thom. Troha, nadzornika; Mrs. Mary Celarec, knjižničarka. V odboru za 1932 smo večina ženske. Torej pokažimo, da smo kos svojim nalogam, da bomo koncem tega leta število članstva pomnožili! Vzemimo si za geslo: "Napredek Čitalnice." Pokažimo možkim našo voljo in zmoglost.

Končno vabim vse članstvo na redno sejo v soboto 9. jan. zvečer. Podani bodo letni računi in poročilo o prireditvi 13. dec. Po seji bo članska zabava. Nekoliko prigrizka, igralo se bo "banko" in "Kenigrufen." Vabljeni so tudi člani, ki so zaposleni do 9. ure v zadrugi. — Anna Mahnič.

Poročilo in zahvala

Sharon, Pa. — Na božični večer je tukajšnje pevsko in dramsko društvo uprizorilo tridejansko igralko "Kmet in vrag." Med dejanji je naše pevsko društvo nastopilo s par narodnimi. Bilo je obilo zabave in smeha. Hvala pevcem in igralcem za delo, ki so ga storili za Slovenski

dom, tako tudi hvala vsem za veliko udeležbo.

V tej strašni depresiji so prizadete vse organizacije, kulturne, tako tudi naš Slovenski delavski dom in izjema. V preteklem letu je imel dom tako malo dohodkov, da smo komaj pokrivali stroške. V tekočem letu pa tudi ne izgleda nič boljše. Zato je bilo sklenjeno na letni seji 27. dec., da se za vsakim umrlim delničarjem SDD plača njegovim dedičem \$50, ne več sto dolarjev kot dosedaj. Zato prosim vse delničarje, ki živijo izven mesta, da ta sklep in obvestilo upoštevajo. — Joe Garm.

Važni datumi

Cleveland, Ohio. — Večkrat nalezila na človeka, ko mu razlagam, kako je bilo na igri, predavanju, shodu itd. in ga vprašam, zakaj tudi on ni bil navzoč? Odgovori ti, da sploh vedel ni; če se kaj podobnega vrši. Torej je potrebno, da omenim glavne datume, kateri so aranžirani v prid delavskega gibanja.

Konvencija soc. stranke države Ohio se bo vršila v dne 9. — 10. jan. na 147 St. in Kinsman ave. V soboto 9. jan. bo shod, na katerem bo glavni govornik James Maurer iz Penne. V nedeljo 10. jan. pa bo banket v isti dvorani, kjer se bo vršila konvencija. Na banketu bodo govorili prominentni socialistični govorniki.

V nedeljo 17. jan. bo predaval umetnik s. Perušek. Predavanje aranžira soc. klub št. 27 JSZ. Umetnik Perušek bo predaval o likovni moderni umetnosti. Predavanje bo v S. N. domu, dvorani št. 1, novo poslopje in prične točno ob 2:30 popoldne. Vsak dobrodošel.

V nedeljo 31. jan. pa rezervirajte kot delavski kulturni dan. Omenjeni dan uprizori "Delavski oder" soc. kluba št. 27 JSZ Gorkijevo dramo "Na dnu". Igra se bo vršila na odru S. N. doma na St. Clair ave. Pričetek točno ob 2:30 popoldne. Igra se bo uprizorila samo popoldne, zvečer pa bo ples v spodnji dvorani. Vstopnina k igri in k plesu je samo 50c.

Vstopnice se dobe pri članih in članicah soc. kluba in pri pevcih in pevkah klubovega zbora "Zarja". Priporočam vam, da sežete po njih.

Igralci vam garantirajo za omenjeni dan popoln duševni užitek. Kdo ne pozna sod. Epicha, ki bo igral vlogo Luke? Že samo ime Anton Epich garantira, da se boste iz srca smejali, ko bo druge, ki so padli na dnu človeškega življenja, z lažjo tolažilo Boate videli, kako spretno bo znal lagati! V omenjeni igri je še več smešnih karakterjev in tudi resnih se ne manjka. Več o igri boste še čitali pozneje.

Sedaj pa omenim še druge aktivnosti, ki so izobraževalnega pomena, katere aranžira socialistična stranka skupno z Ligo za industrijsko demokracijo; z njima sodelujejo tudi druge liberalne organizacije. Vse te organizacije bodo kooperativno organizirale vsa predavanja v tej sezoni. Vsem osem predavanj se bo vršilo v Cleveland kolegiju.

Prvo predavanje bo imel Norman Thomas, in sicer 14. jan. Pričetek vseh predavanj je ob 8. zvečer. Predmet Thomasovega predavanja: "How America Lives".

Druge predavanje 21. jan. Predavatelj Carl Borders. Predmet: "Facing the Race Question".

Tretje na 28. jan. Predavatelj William Leirson. Predmet: "Breaking Breadline".

Četrto 4. feb. Predavatelj John Lee; predmet: "What Price Power?".

Peto. Predavateljica Lillian Herstein, 11. feb. Predmet: Friends in The Labor Movement".

Šesto. Predavatelj William Pickens, 18. feb. Predmet: "Need For a New Political Movement".

Sedmo, 28. feb. Predavatelj Clarence Senior; predmet: "America In An Interdependent World".

Osmo 3. marca. Predavatelj George L. Collins; predmet: "Building a New Society".

Vseh osem predavanj lahko posetite za en dolar; za posamezno predavanje je vstopnina 25 centov. Kdor le more, naj se udeleži vseh, če ni mogoče vseh, pa vsaj gotovih, ker s tem si boste pomnožili svojo izobrazbo.

Louis Zorko.

Šimpanz, najbližnji človekov sorodnik

Izvor človeka iz opice je za znanost rešeno vprašanje

Če se ogledamo po kraljestvu živali z zrelia sistematičnega, ki živali uvršča po njihovi zgradbi v skupine, tedaj opazimo, da a tega stališča cela vrsta živali ali človeku, tako da jih moramo z njimi uvrstiti v isto družino. To so človeške opice, ki se tudi po duševni zmogljivosti najbolj približujejo človeku, čeprav ostaja tudi tu velik prepad. V splošnem velja, da so opičji otroci veliko bolj ali človeškim otrokom nego odrasle oblike. Že Darwin in Haeckel sta napravila iz tega pravilni sklep, da človek ne izvira od današnjih človeških opic, temveč da se je z njimi vred razvil iz neke skupne, davno izumrle praopičje živali.

Prej so mislili, da se je ta ločitev med opicami in človekom izvršila istočasno, današnja znanost pa je ugotovila, da se je izvršila postopoma.

Od skupnega debla so se ločili najprvo giboni z indomalajskimi otoci, ki kažejo zato veliko sličnost z nižjimi opicami. Orangutani so se drugo ocepili, to nam dokazuje n. pr. že dejstvo, da jim je čelna kost masivna, dočim vsebuje pri gorilah, šimpanzih in ljudeh velike, tako zvane čelne votline.

Gorila in šimpanz sta torej človeku najbližja vrsta živali, kar se kaže tudi v presenetljivi podobnosti njihovih semenjskih nitk in iz sličnosti kemičnih poskusnih reakcij z njihovo krvjo. Baš te reakcije pa dokazujejo, da je šimpanz človeku še sorodnejši nego gorila, da bi zunanji videz dal prednost temu, ki je kakor orangutan na zunaj človeku bolj podoben nego šimpanz in je tudi talna žival, dočim živi šimpanz večinoma v veševju: pragozdov in so mu roke ter noge temu primerno manj slične človeškim nego pri gorilah. Šimpanz pa kaže v gradbi svoje gornje čeljusti večjo podobnost s človekom, doba nosečnosti je pri njegovih samcih skoraj ista in tudi v drugih fizioloških podrobnostih se približuje človeku neprimerno bolj nego vse ostale opice.

Šimpanz je bil torej zadnji naš sorodnik, ki se je neposredno pred nami ločil od skupnega razvojnega debla. Današnja znanost je celo v stanu navesti kolikor toliko točno določen čas, ko sta šla s človekom "vasksebi." Ker izvirajo najstarejši ostanki bitja, ki je še lahko nosilo človeško ime, ostanki tako zvanega "pekinskega človeka," iz začetka ledne dobe pred več sto tisoč let, se je morala omenjena ločitev med človekom in šimpanzom izvršiti še prej, torej v terciarni dobi.

Energija iz zemeljskih globlin

Slavni fizik Nikola Tesla, s čigar imenom so zvezane epohalne elektrotehnične iznajdbe, je po dolgem raziskovanju odkril po vsej priliki nove vire energij.

Svoje senzacionalne posledke objavlja v ameriškem obzorniku "Everyday Science and Mechanics." Teslova tuljava, Teslov motor, kakor prešteti drugi izumi v področju tehnike izmeničnega toka legitimirajo danes 75-letnega učenjaka dovolj, da nam morajo biti njegovi najnovejši načrti vredni resnega upoštevanja.

Tesla bi rad pridobival energije iz dveh velikanskih, doslej neuporabljenih virov: iz toplote zemeljske notranjosti in toplote morja. Glede zadnjega vira navezuje svoja izvajanja na poskuse, ki jih je izvedel francoski profesor Georges Claude ob otoku Kubi. Claude izkorišča temperaturno razliko morske vode na površju in v globlini s pomočjo umetnega vakuma (brezračnega prostora), da pridobiva s tem posredno električno energijo. Bistveni del njegove aparature je dolga jeklena cev z velikim premerom, ki sega skoraj do morskega dna. Tesla pa hoče to drago in malo trajno cen nadomestiti s predorom, ki bi vodil od obreži do morskega dna, in meni, da bi bila njegova naprava veliko cenejša. To pa bi bilo odličnega pomena, kajti Claudova energija bo za dogleden čas dražja od kurilnega olja.

Se zanimivejši je drugi Teslov načrt: pridobivanje energije s pomočjo toplote v zemljski notranjosti. Kakor znano zemeljska temperatura narašča, čim globlje kopljemo v zemljo. Po drugi strani spravimo vodo lahko do vretja že z razmeroma nizkimi temperaturami, če jo postavimo v vakuum. Tesla hoče globoko pod zemeljsko površino napolniti vakuum z vodo, ki bi jo zemeljska toplota spreminjala v paro. Para bo gnala turbine in se bo vračala kondenzirana v vakuum. Turbine na zemeljski površini bodo potem oddajale energijo kot mehnično energijo ali pa bodo gnale dinamoe. "Na ta način pridobljena sila bo iz dveh razlogov vzorna," piše Tesla, "in sicer bo povsem enakovredna in drugič se bo dala s preprosto napravo pridobivati iz zemeljske notranjosti. Ze nekaj časa se bavim s tem, da izračunam gradbene stroške takšnih naprav, in sem našel, da so v primeru s stroški drugih virov energij povsem sprejemljivi."

Glavni stroški bi šli vedno na račun izviranja rogov. Kot energijski vir za manjšo električno napravo bi zadostoval rov, ki bi segal približno 1000 m globoko, za manjše kraje ali obrate pa bi zadostovali krajši rovi. —Zis.

(Nadaljevanje s druge kolone.)

ževanju. Ali je to govorjenje in sklepanje iskreno? Ne more biti!

Kadar bo Liga narodov sklepala o odpravi teh vzrokov in kooperaciji ter organizaciji narodov, tedaj pridejo prva znamenja za resnični mir. O razoroženju pa ne bo treba govoriti, kajti orožje odpade samoposebi, ko ne bo več potrebno.

Nesreča na postaji podzemne železnice v New Yorku. Iz mimo drvečega tovornega vlaka je priletelo na platformo več 200 funtov težkih hladov in 30 oseb je bilo ranjenih.

Vesti iz Jugoslavije

(Glavna poročila iz Jugoslavije.)

Ljubljana 15. dec. 1931.

Morilka moža pred sodniki

Dne 7. dec. so je na celjskem sodišču vršil proces proti prevzitarici Mariji Ulčinkovi in njemu 29-letnemu sinu Francetu radi uboja moža oz. očeta. Marija Ulčinkova je živela s svojim možem na posestvu v Zagaju pri Sv. Petru pod Svetimi gorami. Zakonca se zadnja leta nista mogla razumeti, stalno sta se prepirala in prepevala. Žena je svojem možu pogosto tudi odrekala hrano, da je moral moč k sosedom, da ni stradal. Stanje pa se je še poslabšalo, ko se je vrnil sin France z Holandskega. Oče mu je izročil posestvo, sebi pa izgovoril prevzitek, ki ga pa ni pravično prejel. V noči na 5. avgusta pa je zagorel Ulčinkov vinski hram in isto noč je tudi izgubil Ulčink. Žena in sin sta razširila govorice, da je zažgal iz maščevanja oče in potem pobegnil ali pa izvršil samomor. Ljudje pa so sumili svoje. Aretiranca sta bila žena in sin radi suma umora. Čez 14 dni so našli v gozdu nedaleč od hiše truplo Ulčnika, ki je že razpadalo, a sodna komisija je lahko še dognala, da je bil Ulčnik ubit s topim predmetom, s katerim mu je napadalec razbil lobanjo. Aretiranca sta vsa krivdo tajila, tajila sta jo tudi na razpravi, vendar je sodišče verjelo bolj svojim ugotovitvam ter obsodilo vdovo Ulčinkovo na 18 let roblje, sin France pa je bil oprosten.

Pisatelj Ivan Lah — petdesetletnik

Dne 9. decembra je pisatelj in profesor dr. Ivan Lah stopil v 60. leto življenja. Rodil se je 9. decembra 1881 v Trnovem pri Ilirski Bistrici, mladost pa je preživel na Dolenjskem, ki ji je postal nekak literarni glasnik. Prva njegova dela in vsa kasnejša se povečini dogajajo na dolenjskih tleh, tako "Uporniki", "Vaška kronika", letošnje "Sig-movo maščevanje" itd. Visoko šolo je študiral v Pragi in je eden naših najboljših poznavalcev češke književnosti. Mnogo je pripomogel k temu, da smo spoznali češko literaturo, saj je prevedel mnogo del na naš jezik. Poleg že omenjenih del je napisal tudi zgodovinski roman "Brambovi", koroško povest "Angelin Hidar" in "Knjigo spominov", kjer opisuje svoje doživljanje v Avstriji, v avstrijskih ječah, v svetovni vojni itd. V mnogih revijah sodeluje s članki. Mladini pa je napisal povest o otroku iz vojne "Dore", ki smo jo otroci med vojno zelo radi čitali.

Se ena podobna

Se o neki izrednosti narave poročajo listi: v bližini beograjske klavnice je nekdo ustrelil krogarja, ki je imel tri noge. Dve je imel normalne, tretja noga pa je imela namesto štirih kar sedem krempljev. Ta čudoviti eksemplar so spravili seveda v muzej.

Jugoslovanska prohibicija

Po novem kazenskem zakoniku ima sodišče pravico kaznovati kakega nepopravljivega pijanca s tem, da mu prepove zahajati v krmo. Če si torej v pijanosti napravil večkrat kako neumnost, se sodišče obsodi na to, da ne sme v gostilne. In časopis o takih razsodbah tudi aprti poroča. N. pr.: Okrajno sodišče v Kranju je s odbo prepevala zidarju Andreju Polajnaru v Predvdoru zahajati v krmo za dobo od 1. decembra 1931 do 31. novembra 1932. Torej za eno leto. — Tudi čez ulico menda ne sme prejemati alkohola. In od discipline in poslušnosti kaznovanega zavisi, ali se bo razsodba sodišča izvršila.

Smrtina nesreča

Dne 15. dec. se je v celjski okolici na hribu Pečovnik zgodila smrtina nesreča. Delavec Franjo Šket, star 65 let in doma iz Gaberja, je delal z nekim tovaršem v gozdu. Ko sta se zvečer vračala domov, je Šketu na cesti ob prepadu tako nesrečno spodrsnilo, da je padel v prepad, kjer se je sicer vnovil za neko drevesce, ki pa se je pod težo Šketovega telesa odlomilo in je Šket padel kakih 150 m globoko na dno prepada, kjer je obelzjal mrtve z zdrobljeno glavo in zlomljenimi udli.

Smrtina nesreča na železnici

Na tržaški progi pri Brezovici se je pripetila smrtina nesreča, katere žrtev je postal 33-letni železničar Ivan Mrak, vratar na ljubljanskem kolodvoru. Mrak je stanoval v Notranjih gorah ter se je vozil vsak dan zjutraj v službo z vlakom. V ponedeljek 7. dec. bi bil moral nastopiti službo ob sedmih zjutraj. Toda zjutraj so ga našli mrtvega in hudo razmesarjenega na železniški progi pri Brezovici. Mrak je šel zjutraj v temi in megli na postajo, da bi se odpeljal v Ljubljano, ter je pri tem zašel pod vlak, ki ga je zbil na tla, mu šel čez trebuh ter zavlekel truplo še kakih 100 metrov s seboj.

Na kolesu iz Luksemburga

Ivan Kokot iz Slovenije vasi pri Ptuj je bil zadnja tri leta zaposlen kot rudar v Luksemburgu. Sprva je šlo dobro, zadnje čase pa so tamkajšnja podjetja radi krize začela odpuščati delavce. Redukcija je začela najprej iznemec. In tako je izgubil službo tudi Kokot. Ne preostane drugega kot oditi domov. Kokot si je izbral posebno pot: sedel je na kolo, vse svoje premoženje je imel v žepu in začel voziti proti domu. Prepotoval je štiri države, povsod je na poti ispraveval za delom v vsaki fabрики, a povsod so mu dejali, da še za svoje delavce nimajo dovolj dela in denarja. In tako je Kokot dospel domov v 22 dneh iz Luksemburga.

Nesreča v gozdu

V murskosoboško bolnico so pripeljali 68-letnega Franceta Forjančiča iz Tropovec, ki ga je zadela nesreča v gozdu pri podiranju dreves. Z drugimi je izpodkopal veliko drevo, ki pa nikakor ni hotelo pasti. Ko je vendar padlo, so se vsi drugi naglo umaknili. Forjančič pa je drevo z vsejemo vrglo ob tla ter mu prizadelo hude poškodbe.

Dva požara

V Podgori pri Kotljah v Mežiški dolini je v nedeljo 13. dec. zvečer izbruhnil požar na skednju posestnika Vinka Gostenčnika p. d. Renarja. Ogenj je objel vse gospodarsko poslopje in le s težavo so rešili živino in stanovanjsko hišo. Pogorelo je gospodarsko poslopje, stroji in orodje ter precej pridelkov. Škode je krog 50.000 Din.

Drugi požar je nastal v Slovenjskih gorah pri St. Rupertu. Trem posestnikom so pogorele vse stavbe in vsi pridelki ter so čez noč ubožali. Sumijo, da je kdo iz hudobije zažgal, kakor je zažgal pred nedavnim časom nekdo tudi sedmim posestnikom pri Sv. Antonu v Zagorskem vrhu. Vsi ti pogoreci, razen dveh niso bili zavarovani in se bodo težko opomogli.

Na lovu ustrčili otroka

Iz Vinice je prišla večja skupina lovcy v črnomeljske gozdove, kjer so priredili lov na divje svinje. Med lovi je bil tudi mladi Simo, sin trgovca Vrtniča iz Bojanec. Na lovu pa je nekdo od lovcy ustrelil proti grmovju, kjer je zasilal šum, ter zadel z dvema streloma mladega Sima, da se je zgrudil in takoj umrl. Lovci je menili, da se bliža divjačina. Gre torej za nesrečo, kakršne se tako radi pripetijo na lovu.

Pritožbe proti volitvam

Dne 8. decembra so se sestali poslanci k drugi seji narodne skupščine. Izvoljen je bil verifikacijski odbor, ki je takoj začel z delom. Takoj je ugotovil, da proti izvolitvi 249 poslancev ni bila vložena nobena pritožba in so bili ti mandati takoj potrjeni. Proti izvolitvi ostalih 57 poslancev pa je bilo vloženo 77 pritožb. Pritožbe so vložili predvsem opozicionci, ki nistevali volilni ter z besedo in silo, kakor tudi konkurentni kandidati, ki so propadli. Ti vedo najbolje za ves teror in za vse nepravilnosti, ki so bile storjene pri volitvah. Iz Slovenije je bila poslala samo ena pritožba in sicer se je propadla kandidat Grebenc v krškem okraju pritožil zoper izvolitev poslancev Alojzija Drmeja v krškem okraju. Pripomniti treba, da se je mnogo propadlih kandidatov pritoževalo nad postopanjem pri volitvah s strani volilnih komisij.

Ob prvem zasedanju skupščine dne 7. dec. je beograjsko dijaštvo priredilo na univerzi in v mestu demonstracije. Balkon univerze je bil črno ovit in na njem velik napis: "Svoboda, suvereniteto ljudstvu!" Policija akademikov ni pustila iz univerze na ulico demonstrirati, vendar se jih je zbralo polno na trgu pred gledališčem, kjer je s balkona gledališča govoril neki akademik, ki so ga seveda aretirali.

Niso ga ubili

Poročali smo o pretepu fantov v Dolnjih Kamenjah ter navedli, da je bil pri tem smrtno ranjen fant Zupančič iz Gornjih Kamenj. Kakor poročajo zdaj, pa Zupančič ni podlegel poškodb. Napadalec sta mu sicer prebila lobanjo, a ga je zdravil zdravnik doma nekaj dni, dokler ni bil Zupančič toliko pri moči, da so ga lahko prepeljali v ljubljansko bolnico, kjer ga zdravijo in kjer bo mogoče celo okrevati.

Vulkani in potresi

Najhujši potresi niso ognjeničkega izvora. — Moderna tehnika izkorišča tudi vulkane

Vulkani so mesta, skozi katere lahko izstopa magma, tekoče žareča spodnja plast zemeljske skorje, na površino. Potresi so spremembe v zemeljski skorji, ki nastajajo v splošnem zaradi udorov v zemeljskih plasteh, premikanj itd. Vulkanski potresi so večinoma potresi manjšega obsega.

Podmorski potresi so malokdaj ognjeničkega izvora, zlasti takšni, ki povzročajo velike spremembe morskega dna. Tako je veliki japonski potres 1923. dvignil celih 700 kv. km morskega dna južnozapadno od Jokohame. Največji dvig je znašal 318 m, na nekkih mestih pa se je dno pogreznilo za 720 m. Poplavni val, ki se je razlil takrat čez obrežja in je zahteval deset tisoče človeških življenj, je bil visok 7 m.

Delo podmorskih ognjenikov v splošnem ni tako strašno, vendar so ognjenička mesta v morjih, ki so na zelo slabem glasu. Spomniti se moramo samo na grozovite posledice izbruhov ognjenika Krakatava. V skupini Kikladov v Egejskem morju je skupinica Santorinških otokov, ki predstavlja ostanke ognjeničkega žrela. To žrelo se je potopilo v predzgodovinski dobi, a ni ugasnilo, temveč je začelo delovati nekako 200 let pred našim štetjem. Odtlej so se izbruhi ponavljali vsakih sto let, mase izbijane lave so ustvarjale nove otoke in vsak, ki je prisostvoval kakšnemu takšnemu izbruhu, opisuje njegov strahotni vti kot napozaben. Ob izbruhu 1925 so se eksplozije ponavljale v presledkih po dve, tri minute. Oblaki pare so švigali s strašnim hrupom stotine metrov visoko, še višje so leteli kosi žarečih kamnov, a nad vsem je kraljevala do višine 1500 m ogromna plinasta dima.

Voda ima tudi pri celinskih vulkanih svojo posebno, čisto usodno vlogo. Voda, ki se nabira v obliki jezer v žrelih potvajočih ognjenikov, zavira nenadne izbruhe in povzroča tako vse večje razdejanje, nego če je žrelo "suho". Holandci to dobro vedo, zato so jezero v žrelu zloglasnega Keleota na Javi izsušili s kompliciranim sistemom rovov.

Tudi napram potresom ni človek čisto brez moči, čeprav takšnih naravnih katastrof gotovo ne bo mogel nikoli preprečiti. Zadnji veliki potres na Japonskem, ki je podrl tisoče hiš n. pr. ni mogel zrušiti po računih geologov ter inženjerjev zgrajenih mostov in modernih jeklenih stavb v Tokiu.

Ze dolgo skuša človek izkoristiti ogromne energije, ki tlejo v uničujočih silah ognjenikov. Tako gojijo kmetje na otoku Iščiji že stoletja paradniške v vulkanskih toplih virih. Italijanski knez Ginori-Conti pa je blizu Firenze uporabil vulkansko ozemlje za zgradbo velike elektrarne. Rovi, ki jih je v to svrhu izkopal v zemljo, mu dovajajo 190 stopinj vročo paro s pritiskom 14 atmosfer. Pri Castelnuovu daje podobna naprava 12.000 kilovatov. Tudi Holandci gradijo na Javi elektrarne na vulkanski pogon. V Kavi Kamodžangu so s 128 m globokim rovom dosegli parni izvir s pritiskom 6 atmosfer.

Kako se merijo rekordi v aviatiki

Stainforthov rekord je izzval revolucijo v določevanju točnega časa

Hitrost raznih vozil narašča od leta do leta; z njo pa se večajo tudi težave za njeno točno ugotovitev in kontrolo rekordov, posebno na majhne razdalje. Hitrostne rekorde za letala so do zadnjega merili na najmanjšo razdaljo 1 km. Ko so letala dosegla že tako hitrost, da so bile napake pri določanju z navadnimi urami v rokah najboljših časomerilcev neizogibne, so morali računati samo še z rekordi na najmanj 3 km. Ta sprememba je nekoliko pomagala, toda kmalu zopet ni zadostovala.

Človek je zmotljiv. Kadar je zaposlen pri računanju tako neznatnih časovnih odlomkov, se te svoje neprijetne hibe sploh ne more otresti. S kronometri, ki so bili v ostalem najpreciznejši izdelki, so ravnali pač samo smrtelniki kot vsi. Kar ustvarimo si sliko časomerilca na cilju! V podaljšku traku na cilju stoji z uro v roki in čaka trenutka, ko bo stroj švignil skozi. Kadar vidi ali misli, da je videl — aparat na cilju, amukne iz možgan povleče gumb na kronometru in se ustavi. Brez dvoma je minilo nekaj hipov od trenutka, ko je stroj pretrgal trak in je kronometer — po nalogu človeka na cilju — obstal na gotovi točki. Malenkost, toda s to bajno hitrostjo in na tako kratko razdaljo, je velika dovolj, da končni račun ni točen. Ker sta na cilju — zaradi kontrole — običajno dva časomerilca; je lahko, da se ta napaka nekoliko popravi ali pa celo — podvoji!

Zadnji Stainforthov rekord v tekmah za Schneiderjev pokal je izzval pravo revolucijo v metodah za določitev točnega časa. Ze s hitrostjo 600 km na uro prevozil letalo 33,3 m v petinki sekunde ali 166 m na sekundo. Stainforth je vozil pri zadnjem

rekordu 657 km na uro ali 182,5 m na sekundo. Tej bliskoviti hitrosti človeški živci in mišice niso mogli slediti.

Mednarodna letalska zveza je dobavila že pred leti posebne avtomatične priprave za merjenje časa, toda praktično jih je uporabila prvi pri letošnjih Schneiderjevih vožnjah — obenem s časomerilci po starem sistemu. Ze ta prvi poskus je pokazal, da spada stari sistem z ljudmi že davno v staro šaro. Publik, ki je pri teh tekmah čakala na rezultate, oziroma samo rekorde, ker itak ni bilo konkurence, so razglasili novi rekord (621 km na uro) po ugotovitvi časomerilcev. Dva dni pozneje so s pomočjo avtomatičnih merilnih priprav določili oficijelno 610 km. In sopot je stroj slavil zmago nad človekom!

Kake so merilne priprave mednarodne letalske zveze, ne ve nihče. Toda Angleži so uporabljali tudi pri treningih precej slične, tako da se da nekaj reči o principih teh najnovejših izumov. Časomerilec je v tem primeru fotografski aparat, ki snima istočasno obe zastavici na cilju in aparat, kadar vozi skozi, kakor tudi čas, ki ga je tamkaj prevozil. Kamera je na preli v zavetju tik za ciljem; izločanje je seveda urejeno avtomatično. Dočim ujamemo cilj in aparat na cilju fotografska plošča, beleži poseben trak po svetilkanju na najmanjših časovnih odlomkih. To svetilkanje z električnim kablom urejeno, tako da ga beležita aparata na startu in cilju. Posnetki na ploščah in svetilni trak ob robu dajo natančno sliko, v katerih časovnih odlomkih je aparat prevozil cilj. S temi podatki je potem izračun povprečnih hitrosti lahka stvar.

Te merilne priprave so zaenkrat še redke in zelo drage. Dokler se sistem ne poenostavi, ni verjetno, da bi se mogla pri drugih vožnjah uporabljati preciznejša merila kot — kronometer v rokah navadnih amrtikov. Tisti neizogibnih hib, ki izvirajo iz človeške zmotljivosti, pa itak ne bomo nikoli odpravili!

ZA NAŠE FARMARJE

Piše Frank Lukancich

Glede prodaje pište na U. S. Agr. Dept., ali pa na National Rabbit Federation, Webster, N. Y., in glede cen kožuhovalne se obrnite direktno na enega omenjenih uradov. Ravnatelj-direktor od U. S. Rabbit Experiment Station, Fontana, Calif., je John W. Meyer.

Kadar se zajci redijo za kožuhovalno, se ne smejo rediti v skupinah. Zajci, če so v skupinah, se že naravno med seboj tepejo in si puljo dlako drug drugemu in tako si pokvarijo kožuhovalno.

Bulletine (vseh šest) o zajčereji dobite od U. S. Dept. of Agriculture, Bureau of Biological Survey, Washington, D. C., ali pa od U. S. Rabbit Experiment Station, Fontana, Calif. Bulletin se naročajo po številkah in imenih, takole: 1. Farmers' Bulletin No. 1519, rabbit skins for fur. 2. Farmers' Bulletin No. 1568, rabbit parasites and diseases. 3. Leaflet No. 4, Raising Domestic Rabbits. 4. Leaflet No. 15, Rabbit House Construction. 5. Rabbit Recipes, Leaflet No. 66 in 6. Supplement suggestions for beginners in rabbit raising in Leaflet 22, Chinchilla for Food and Fur. Na splošno in za splošno rejo domačih zajcev so ti bulletini zlati vredni in brezplačni.

2. F. Leskovic, Cleveland, O. Po mojem mnenju ste dobro pogodili, da ste se namenili na farmo in pridelati kokošjerejo. Delavke razmere se še ne bodo tako hitro izboljšale in tudi ne bodo nikdar več tako dobre kot so bile pred nekaj leti. Res je, da so sedaj jajca poceni, skoro polovico cenejša. Moramo pa pomisliti tudi na to, da je danes tudi klaja (krma) več kot polovico cenejša, isto tako tudi delovne moči. Mi se živimo od zemlje in njenih pridelkov, zato je tudi priporočljivo, da jo spoštujemo in se je ne ustrašimo. Zemlja nam daje vse, le deloma si pa pomagamo s tovarniškimi pripomočki. Če bomo pa vse

spravili v tovarne in vsi delali v njih—in premogorovih—ter se vozili z avtomobili in popolnoma zapustili živino, bomo pa pričeli korakati nazaj v primitivno dobo, in šele tam se bomo spomnili kolike vrednosti je naša gruda, ki smo jo popolnoma zapustili in opustili.

Nič se ne bojmo zemlje, saj smo iz nje in nazaj v njo se bomo povrnili. Zemeljski produkti ne bodo nikoli prepadi, kakor druga "preobila" industrija. Premisliti moramo, kadar se pojdiamo na farne, da imamo res vse polno neumnega dela od jutra do noči, končno nam pa vseeno ostane kosček kruha, zase in družino.

Tovarniški in drugi delavci danes tavajo lačni, raztrgani, bolni itd. brez strehe po mestnih ulicah, česar pa farmarju ni treba. Res je, da imajo farmarji različne davke, pa še vseeno so gospodje napram izkušenim in izurjenim delavcem. Danes pokajo banke in trgovine, poleg njih pa tudi druge institucije, ki so od njih odvisne. Farmar pa ne more zgrubiti svoje zemlje in avoje zmocnosti. Vseeno ima še kaj, da proda, poleg svoje hrane, delavce pa danes še hrane nima, ker je depresija v industriji. Se nobeden farmar si ni nakupil bogastva s svojim trudopolnim delom celoga življenja, to je resnica, pač pa ima olajšano življenje saj v toliko, da ni lačen on ne njegova družina.

(Dolje prihodnjik.)

Tisoč tujerodcev deportiranih iz čikaškega distrikta

Chicago. — Federalni čikaški distrikt je dosedel rekord v deportaciji tujerodcev v letu 1931. Čez tisoč oseb je bilo deportiranih.

ZENITVENA PONUDBA

Slovenec srednje starosti se želi sestaniti s Slovenko bodisi deklo ali vdovo v starosti 25 do 35 let. Katero vesel, naj takoj piše na naslov: ZENIN, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. (A.D.A.)

"Tukaj ni nobena tako dobra kot LUCKIES"

"Poskušala sem vse cigarete, tukaj ni nobena tako dobra kot LUCKIES. In slučajno sem zelo skrbna pri izbiri cigaret. Moram biti zaradi mojega grla. Smatrate me za eno, ki vedno seže po LUCKY. Resnično veselje je najti Cellophanski ovoček, ki se ga da odpreti brez tveganja." Jean Harlow

"It's toasted"

Zaključite Volvoje Gric—proti dražljajem—proti kašlju
In Mokrotno-varno Cellophano Obdržite to "Toasted" Obris Vredno Svet

NARAVNAJE NA LUCKY STRIKE—oh mišni v najljubši glasovni uradni na vrsto, in Walter Whitehead, katere dandane napovedovanje postarajo jadranske moker, vseh tureh, štetih in zabavo vseh preko N.B.C. novic.

Adamič Arnošt:

NATAN ROSENBERG

Iz cikla: Kota 428

"Zakaj se pa ne oglasiš? Kričim že pol ure kakor jehihar: Rosenberg, Rosenberg!—ti pa molčiš kakor bi se šli skrivnice." Auf, dečko, in ne povešaj glave, saj še nimaš svinca v glavi. Stotnik bi ti rad voščil dobro jutro... Nu, ali bo kaj? Daj, daj, dečko. Stvar je resna."

Rosenberg vstane. Ves se trese. Naglichu se smili.

"Prav živo me spominjaš mojega dekleta. Prav tako se je šobila ob slovesu in trepetala po vsem telesu. Kaj ti je, Mica?—Nik—Mica, ali se bojiš zame?—Spet nič.—Hudič, sem vzrotil, ali si nosna?—Vidiš, to je bilo, nosna... Tebi menda ni treba babice, ampak če se mi ne zganese hitro, boš pa nemara potreboval feldkurata."

"Smrti se ne bojim. Tistega me je strah kar je popreje: štrpaci, eksercirplatz,—vedno bliže smrti—v temi čakaj, kdaj bo v čelu luknja. Potem je dobro, konec koncerta... Pojdva kamor hočeš."

Zamišljena stopata v sotesko. Pridruži se jima trobentač. Za njim caplja četvorica vojakov in obtrgava zeleno grozdje. Bajejo žepe z njim.

"Kislo, da kar ušesa trga."

"Poži bi hudiča, če bi kaj pomagalo. Ne dobiš marja, makar da bi te skozi usta izpihaval kakor jajce. Ne izkoplješ se kar tako iz vojne."

"Res je. Neki kripelj od šeste čete se je napil človeške vode, pogoltnil pest žebličkov in se gostil s plesnivim komolcem..."

"A—a—a..." Trojica žveči in čaka nadaljevanja četrtega, ki se čoha pod pazduho.

"Anaa! Kaj pa zijate? Komu pa škoduje danes taka hrana? Kje je kak hudič, da ga požrem?"

"Fi-fi-fi... fiiuuuuuu—u! u!"

Pičel streljaj pred njimi se oglašuje razčesane pet, šest granat. Skozi toplo ozračje sikajo, zavijajo ko tepeni psi, lačni psi, nevidni drobci... Fiiuuu—cek—!

"Zakaj pa nisi nastavljal gobca?"

Četvorica speči korake. Iz lijk, ki ga je izklopala granata sredi staze se še kadi... Smrdi. Ekrazit, Ekrazit... Kor kobille se znova oglašaj, saj niti utihnil ni... Grič je izumrl...

Strašek divja. Granate so ga prestrašile. Spomnil se ga na bataljonsko povelje. Jurisl! Zvečer. Ob enajstih. Enajst. Enajst! Enajst! Pogleda na uro. Baš polno. Se enajst ur časa. Zvrne kozarec vina. Krči pesti. Enajst!!! Kozarec!

Enajst! Kozarec!

Leja si pred ubitim zrcalom riše ustnice. Pripravljena je na beg. Natančno ve, kje so vrata. Zadaj za hrbtom na levo. Levo. In tam Strašek. In tam pištola.

"Reiner Selbstmord! Od boga prokleta italijanska pakaja! Marš! Marš! Poberi se, vlačuga! Kaj še čakaj?" Po orožju sega.

Leja odskoči. Levo. Tam je stoji stotnik z naperjeno pištolo. Brezumje kreše iskre v pogledu. Vrti oči.

"Ne! Ne!! Saj si bolan. Pomiri se. Bolan si."

To učinkuje. Da bolan je. Roka omahne. Sedese se na klopec, ki mu jo podstavi zbegana Leja. Potem se sklone nadenj in mu s kvasto briše umazane potne kaplje, ki mu polze s plečkaste lobanje.

"Vode, vode." S slabotnim glasom siha bolne besede. Spodnjo čeljust poveša in pritiska medle oči iz jamice. Vrh žlebičkov, ki vodita mimo modrikastih mošnjčkov do posli-

njenih ust. "Vode... vode..." Bled je. Prepadel in betežen.

Iz soteske sem zaškrilje kamenje pod nakovanimi petami. Strašek se zbudi. Strah ga mrvi. Udari po Lejini roki, da odleti kozarec in se razbije. V sredo barake plane in vije z rokami. "Nieder ihr Sau-prascl. Polentar nas bo vse iztrkal. Na tla. Decken!!!"

"Zdaj pa imava hudiča namalanega. Glej, kako se boš izrezal..."

"Javljam pokorno — privedel sem Rosenberga..."

Strašek se zamaje kakor pod kolom. "Torej ti si tisti... Hahaha... Haha." Na ležišče se opoteče, tolče po kolenih in brezumno se reži, da odmeva v barake...

"Ga že prijemlje, ga že ima hudiča strahopetnega" — zakolne Janež, ki je bil s Straškom v Galiciji. "Tam je tulil vso noč pred ofenzivo, da so ga morali s silo odvesti nazaj. Fuitega!"

"Preveč ga pijejo, gospod gautman—koj le za korajžo; za korajžo, kakopa, "pohiti in po-pravljaj Ranzinger."

"Jaz tudi mislim," pljune Janež in jezno pogleda besednika. Hahahaha-ha-ha!

"Naj ga vzame vrag!"

"Ga imam zanj pripravljenega v patronaškah. V jarku ne pozna kroglja ne cica ne strica..."

Peters je tedaj, ko se je zarežal divjak, napisal svojemu dekletu:

"...upam, da se bom vrnil živ in nepohabljen..."

Hahahaha-ha-ha!

Sedaj s temno slutnjo v srcu strmi v pisanje in z oslinjenim prstom maže besedici — živ in nepohabljen. — Živ. Živ? Nekaj se je ustavilo za njim. Nenadoma utihne krog. Peta četa posluša... Na Krausu se dajejo. Grmi kakor bi vrel krompir pod pokrovom. Opoldansko solnce žge. Opoldansko solnce...

Strašek težko hrope in si s poraženim hrbtom roke briše slinasto brado. Z desno si je posadil Lejo na koleno liki drobno lutko. In vidi. Vidi. Rosenberg si potegne z dlanjo čez oči in zopet strmi v Lejo. Rahla bledica leze po njegovem obrazu, roka se krči v neznao bol. "Ela... Ela..." šepetajo suhe ustne.

"Se spominjaš? Se pomniš?" Tiho. Trpeče. V arcu. Odgovarja njen pogled. Strašek vidi.

"Ljubica moja. Sedaj pa ti govorim... Moja glava, moja butica. Praporščak, kolega, imaš morda kak piramidon za svojega komandanta? Ne? Raznisti mi jo hoče. Torej nimaš? Govori vendar! Ti si komandant pete čete, ki bo jutri zjutraj krepavala na 428. Vorvarts!"

"Kaj naj mu rečem?" Leja trepeti, z očmi prosi odpuščanja Rosenberga, ki je zopet miruh in pripravljen na vse. Kovač stoji pribit v pozoru, po ušesih mu žumi in nepričuten vedno ponavlja besede sočutja, ki so se mu same oblikovale. "Ubogi fant, ubogi fant, ubogi fant!"

"Sep! Fajfendekel! Laufschrift!"

Iz jazine ob baraki skoči Straškov sluga. "Zapovedujete?"

"Teči po kompaniraport k poročniku Peter-su. Und schon!"

"Tako, sedaj prečitaj povelje od 15. julija 1917."

Z zamirajočim glasom čita Leja. Strašek jo na pomenljivih mestih čedeče, da sunkoma krika usodne besede dnevnega povelja.

(Dolje prihodnja.)

takoj sta se odpravila na kolo-dvor. Naročila sta si kupe drugega razreda. Grey je plačal svojo vozno karto, kar je detektivu nadse ugajalo.

Ko se je pričel vlak premikati, se je Grey neprisiljeno vadel detektivu nasproti. "Dozdeva se mi gospod Dartmor, da se še niste uživali v sedanjih položajih. Pa je to tako enostavno. Vidite, ljubim mi je zapor nekolihih let, kakor doživljenska zveza z damo, ki me preganja. Beg pred pravico — na to sem že vajen. Spada tudi k mojemu poklicu. A imeti za šebot damo, Amerikanko — to je tako hudo kakor dva ducata detektivov."

Jacques Dartmor se je po zadnjih besedah čutil nekoliko prizadete. "Ne morem vas razumeti, zakaj imate tak strah pred damo?"

"Povedal sem vam že, da me hoče poročiti."

"Ali je tako grda?"

"Nasprotno, zelo lepa je in tudi zelo bogata. Znan ji je celo moj poklic. — Pa pomislite: poročiti!"

Jacques Dartmor se je nasmehljaj, kakor bi mu bila taka žrtev znana. Grey je iz notranjega žepa izvlekel tabatijero in si prižgal cigareto. "Kaj vi ne kadite, gospod Dartmor? Se niste preskrbeli? Vam smem ponuditi? Le nič naj vas ne moti, da sem vaš ujetnik. Moje cigarete so izborne."

Detektiv je sprejel cigareto in jo prižgal. Ko se je prebudil, je bil vlak že blizu Pariza. Njegovega jetnika ni bilo v kupeju. Svoj kovček je našel na istem mestu kakor tudi svojo listnico, iz katere pa je manjkalo samo zaporno povelje, glaseče na ime John Grey. Na sedežu je našel pismo sledeče vsebine:

"Velepoštovani gospod! Danes ponoči vas nisem mogel potrebovati v Nizi, ker bi Vaša navzočnost v hotelu "Imperial" vzbudila preveliko pozornost. Poslal sem Vas v Pariz, kjer mi niste mogli biti v napoto. Oprostite mi, da sem Vas spremljal samo do prve postaje; imel sem namreč nujen posel. Cigareta, ki Vas je tako hitro uspavala, ne bo imela nikakih kvarnih posledic. Pozdravlja Vas — John Grey."

Na peronu v Parizu je Dartmor slišal klicanje kolporterjev in je posluhal. "Vlom v Nizi. — Safe hotela "Imperial" izropan. — Ukraden denar in dragocenosti v vrednosti več milijonov!" G. Dartmor je sedaj popolnoma razumel pretkanost svojega bivšega jetnika.

Ta neuspeh ga ni spravil iz ravnotežja, a John Greya je prepustil svojemu konkurentu.

Bernard Gervais:

Vražja nedelja

Nedelja je. Lekarna gospoda Jujube je po prefektovi naredbi zaprta. Za zaprtimi vrati si preganja gospod Jujube v mračnem lokalu dolg čas s tem, da tolče nekaj v možnarju in stre-sa prašek v skodelico. Gospa Jujube se polgrava s številkami na klaviaturi avtomatične blagajne.

Na cesti pred zaprto lekarno se slišijo koraki strogega redarja, ki mora paziti, da se ne krši prefektova naredba o zapiranju lekarn.

Vse to je zelo žalostno.

Pred lekarno se zaškrli glas strogega redarja, ki zadržuje nekoga pred lekarno: Da, tale je danes zaprta. Če kaj potrebujete, se morate obrniti na Calomelovo lekarno na ogul avenue Machinchose in ulice Miron-ton. Ta ima danes pravico prodajati.

Gospod Jujube neha tolči, odloži možnar in pravi ženi: Si slišala, stara? ... Zopet naš klijent, ki ga pošilja ta cepe h Calomelu!

Gospa Jujube (trpko): Ta je že dvanajsti v pili ur!

Gospod Jujube: Prepovedati mi imeti v nedeljo lekarno odprto, kdo je pa kaj takega že slišal? ... Lekarna, ki je bila celih dvajset let vedno odprta in v katero si je že marširalo izhodil pot! (Sarkastično): Pa si prizadevaj dobiti čim več odjemalcev, a čez dvajset let, ko se že pripravljaj pošeti gadove svoje dela in truda, moraš poslušati stražnika, kako ti pošilja ta kader vseh odjemalcev naravnost h Calomelu! Ali ni to strašno? Človek bi kar obupal.

Posebnost Hitlerjevega programa je pa v glavnem ta, da je sila lahka in hitro izvedljiva. Nabunkati je treba nekaj social-demokratskih Reichsbannerjev, ki bi slučajno zašli med gručo vnetih Hakenkreuzlerjev. Srednjemu stanu je treba dopovedati, da Hitler mora zmagati, sicer da bo zmagal boljše vsem, ki imajo le malo prevelik trebusček.

Ustavitev plačevanja reparacij slednjič tudi ni tako težka stvar. Zagotoviti si je treba le nevtralnost Anglije in Vatikana, kamor se odposljejo posebni odposlanci. Italija, Madžarska in sploh vse premagane države so pa itak na nemški strani.

Ali ni torej zločin plačevati Franciji reparacije ali se z njo celo sporazumevati? Baš te dni je vzkliknil nek ugleden Hitlerjev poslanec: "Sporazum s Francijo je blaznost, z njo je mogoča le vojna."

No in vojna s Francijo je v takih okoliščinah in po teh pripravah vendar tako lahka stvar. Sicer je res, da bo stalo nasproti Hitlerjevimi pištola-stotine francoskih tankov in nasproti nemškim ribiškim čolnom hipermoderne oklopnice s 70 cm debelo jekleno zaščito in osemdesetimi topovi na vsaki.

In Eckenerjev Zeppelin bo imel opravka s tisoči francoskih bombarderjev. Nemški 10 cm topovi se bodo pomerili s francoskimi havbiciami in slednjič bo tudi rentna marka pokazala francoskemu franku, kdo ima hlače in kdo krilo.

Najprej je treba seveda premagati notranjega sovražnika, socialiste, ki bi utegnili v vojni s Francijo pomagati Francozom. Saj je znano, da se zavzemajo za sporazum in so pravni krivi, da je Nemčija podpisala sramotni mir. Kappov puč, ko je nemška socialna demokracija v dobrem tednu z generalno stavko, odločno, temeljito in disciplinirano kakor svet še

ni videl, strla oholega generala, je k sreči pozabljen. Socialna demokracija je sedaj od Hitlerjevega grmečega ognja zabavljiva, psovki in žaljivki vendar tako omamljena, da se sploh ne bo branila, ko ji bodo rezali jermena s telesa.

Pa pustimo šale na stran, četrto je vse skupaj, kar uganja Hitler in čemer na žalost pritrjujejo velike mase nemške inteligence in politeligenca, podobno aprilski šali lahkoživega Dunajčana. Če človek mirno motri vse, te tirade, se mu vsiljuje ne-hote vprašanje: Koliko časa bo še nemški socialni demokrati slon prostodušno prenašali ščegletanje Hitlerjevih pritlikavcev in Brüningovo "zgodovinsko" cincanje, ki je močno podobno vladanju Kerenjskega. Te nebeske potrpežljivosti bo slednjič tudi enkrat konec in tedaj bo od Adolfa Hitlerja ostalo kvečjemu nekaj — madežev.

Obrov.

ČUDOTVORNA PRIRODNA ZDRAVILA

Priroda nam daje obilo zdravil, ako si ti dano priliko. Veliko jih je odpravilo, kar se ponašajo naše narave. Tako boste tudi vi zdravili — brez plačila kako dolgo vas bolezen muči in koliko zdravnikov in zdravil ste že poskušali.

Jaki prirodni zdravila pomagajo, ker se sestavljajo iz životvornih trav, korenin, cvetov — povedajo vas k polnemu zdravju. Oni-šile nam vaše bolezen in polniti ste, za pošteno in polniti, a mi vam polnimo na poskus BILNI LJESKE specialno za vaš slučaj. Mi dobivamo zdravila plesa o našim PRIRODNIM BILNOM LJESKU — ALL HERB TONIC — ki je izruden za celotno telo, jedra in ledene v sa šreva. Piliše nam se danes ali pridite osebno na brezplačni nasvet in pregled Dr. Michaela, 4745 So. Ashland Ave., 3342 West 26th St., 1205 Milwaukee Ave., ali v naš glavni urad na 1643 West North Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

ČEMU TRPETI

vred saprtnice, slabih obliči, bolečin na jetrih, akutne nevarnosti po jedi, plin v ledenu in okrog area, omotica in glavobol sa hitro odpravi

MAY-WINE

Čista celinska tonika. Cena \$1.46. Z naravnim polniti tok, money order ali gotov denar na:

DR. KLINEK LABORATORY

691 N. State Street, Chicago, Ill.

Ako se ne počutite bolje ko porijete dno to glavne celinske tonika, vam povrnemo denar. (Potrebuemo zastopnika)

ZNIŽANE CENE ZA TJA IN NAZAJ

Do Ljubljane

IN NAZAJ PREKO HAMBURGA

\$174.00 V TRETJEM RAZREDU

(U. S. davek posebej)

Ta cena je zdaj veljavna na vseh naših parnikih!

Za podrobnosti vprašajte lokalne agente ali

HAMBURG-AMERICAN LINE

177 N. Michigan Ave.

Chicago, Ill.

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenščem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vas pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene smerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENNA POJASNILA

A. Nold:

DETEKTIV

Bilo je nekako enajsta ura zvečer, ko je v Nizo prispel detektiv Jacques Dartmor. V zaprtem vozu se je podal v hotel "Imperial" ter se takoj pričel pretvarjati iz malomeščana v strogoznanstvenega profesorja. Dartmor je prejel nalog, da najde in ujame znamenitega hotelskega tatu in vlomilca John Greya, ki pa se je seveda pisal popolnoma drugače. Detektiv je upal, da bo Grey izrabil sezijo na rivjeri, kjer bo dovolj težkih letovisčarjev in kjer se mu bo posel prav dobro obnesel. Dartmor pa je upal, kot detektiv, da bo v preobleki profesorja lažje prijel vlomilca.

Ravno si je nalepljal temno brado in še vsa soba je bila polna matikovega duha, ko je potrkalo na vrata. Takoj na to je že tudi vstopil mlad in po naj-novejši modni zlikan gizdalin. Preko roke mu je visel svršnik, na roki pa, v kateri je držal klobuk, se je svetil velik briljant. "Tako zgledajo poslaniki pred fotografisko ploščo v Hollywoodu, samo da poslaniki niso nikdar tako elegantni" — si je mislil Dartmor.

Mladi valjivec je za seboj zapri vrata in dejal: "Saj se menda ne motim in imam čast go-

voriti z gospodom Jacquesom Dartmorom?"

Detektiv ga je prestrašeno pogledal, slednjič pa le izpregovoril: "Ne razumem vas... in kako pridete na to idejo?"

"Ne trudite se, gospod s premišljevanjem. Najina zadeva se zelo poenostavi, če igrava s odprtimi kartami. Jaz sem namreč John Grey."

"Ka... a...?"

"Ja. Prišli ste, da me aretirata, gospod Dartmor — prosim, ne segajte po vaš brovning — in jaz sem tu, da me prime-te. Prosim, na razpolago sem vam. Tudi pripravljen sem za potovanje. Deset minut pred dvanajsto odpelje brzovlak proti Parizu. Ako se nekoliko potrudite, ga še ravno ujameva."

Jacques Dartmor se ni mogel takoj uživet v situacijo. Premišljeval je, kaj bi v sličnem slučaju storil Sherlock Holmes, a ni mogel najti prave rešitve.

"Pripravljeni ste, da mi prostovoljno sledite, gospod Grey?"

"Ne samo to, celo uljudno vas prosim, da me čimprej spravite od tod. Popolnoma razumem vaše presenečenje, zato vam moram svojo zadevo podrobneje razložiti. Sem na pobegu, gospod Dartmor. Ne pred tem, kar vi imenujete pravico, ne — temveč pred neko damo. Ne-ka-ko pred osmimi dnevi sem pri-spel tu in našel službo kot pie-salec. Tak posel mi je vedno u-

galjal. Danes zvečer pa je prišla dama, ki mi je zelo neljuba. Ne morem najti ugodnejše rešitve kakor to, da se izročim v vaše varstvo."

"Vi ste damo gotovo... jaz mislim..."

"Kar mislite, je velika zmota. Nisem ji vzel niti belica — zahteva, da jo poročim. Ona je Amerikanka, gospod... Mi-dva trativa dragoceni čas. Prosim, uredite vaše račune v hotelu, ker jaz bi rad še danes odšel v Pariz. Pozornosti menda ne nameravate vzbujati. Kot odškodnino, ker ste napravili v tako kratkem času dober in obilen lov, menda lahko upravičeno zahtevam, da mi ne nadenete nikakih verig."

"Zgleda, kakor da me nameravate vi peljati v Pariz," se je pošalil Dartmor.

"Res, nenavadno je, kar zahtevam od vas, gospod Dartmor, — a okolnosti me silijo v to. — Ponovno vas prosim, da pripravite vse potrebno za potovanje; med tem časom mi gotovo ne boste odrekli gostoljubnosti. Saj smem počakati v vaši sobi, dokler ne pospravite svojih stvari. Grey ni počakal dovoljenja, temveč je mirno sedel v naslanjač ter si prižgal cigareto."

Jacques Dartmor si je odstranil umetno brado ter postal zopet malomeščan. Nato je zahteval račun za stanovanje, v katerem je bival komaj pol ure in